

Johtoryhmästä työkyvyttömäksi

Pulmu

Olisi naivia ajatella, että oma elämä voisi mitenkään mahtua yhteen A4:een. Koen kuitenkin tärkeäksi antaa kasvoni köyhyydelle, jotta Te, arvoisat päättäjät, ette unohtaisi. Me köyhät emme ole yksi kasvoton ryhmä, vaan jokaisella lapsella, nuorella, aikuisella, vanhuksella ja sairaalla on oma ainutlaatuinen tarina, johon sisältyy inhimillistä kärsimystä. Jokaisella ihmisellä on ihmisarvo, myös köyhällä, ja mielestäni julkisessa keskustelussa tämä aivan liian usein unohtuu.

Äitini oli 19-vuotias, kun synnyin. Hän oli lahjakas kirjoittaja ja haaveili toimittajan urasta. Elämä meni kuitenkin toisin ja hänestä kasvoi työstään ylpeä duunari. Äitiäni 10 vuotta vanhempi isäni oli jo kertaalleen ollut naimisissa ja eronnut. Sotalapsuus Ruotsissa oli jättänyt isääni syvät traumat, ja hän alkoholisoitui jo nuorena. Isäni tuli upseerisuvusta ja toimi itsekin upseerina, kunnes vaihtoi yksityiselle. Hän oli paljon poissa kotoa ja työskenteli mm. Pohjoismaissa, Venäjällä ja Irakissa.

Ensimmäinen rahamuistoni liittyy äidin itkuun, kun pienenä tyttönä toin äidin minulle antamalla 50 markan setelillä kotiin yhden Marlboro-askin sijaan koko kartongin. Rahasta ei kotona puhuttu. Ainoa saamani neuvo oli, että ihmisellä pitää olla velkaa, joka pitää nöyränä. Isäni jäätyä työttömäksi äitini alkoi elää omaa elämättä jäänyttä nuoruuttaan. Mukaan tulivat päihteet ja perheväkivalta. Luin kokeisiin öisin isän kuulosuojaimet päässä. Yrittäessäni olla kelpaava, olen peittänyt minuuteni häpeään ja kasvanut itselleni armottomaksi, tunnolliseksi suorittajaksi.

Vaikka kärsin jo nuorena ahdistuksesta, paniikkikohtauksista ja masennuksesta, olen kuitenkin onnistunut tekemään 14-vuotiaasta saakka töitä yli 40 vuoden ajan. Identiteettini olen rakentanut työn ja kaupallistetun minuuden kautta. Olen tunnollisesti päivittänyt osaamistani ja opiskellut työn ohessa lähes katkeamattomasti 10 viime vuoden ajan. Viimeisen tutkintotodistuksen sain käteeni yhtä aikaa ”työuupumusdiagnoosini” kanssa. Rehellisesti sanottuna työ on antanut elämäni suurimman merkityksen. Olen sillä tavalla ollut onnekas, että olen aina työllistynyt nopeasti. Viimeiset seitsemän vuotta työskentelin yksityisen yrityksen esihenkilötehtävissä ja olin yhtiön johtoryhmän jäsen aina sairastumiseeni saakka.

Lapselleni olen halunnut tarjota kaiken sen, mistä itse jäin paitsi. Velkaantumiseni käynnistyi avioeron myötä. Samassa kuussa, kun avioeroni tuli voimaan, isäni kuoli 69-vuotiaana syöpään. Vain kolme vuotta myöhemmin äitini kuoli 62-vuotiaana, hänkin syöpään. Vuodet vanhempien sairauksien ja vaikean avioeron jälkeen olivat raskasta aikaa. Hakiessani apua yhteiskunnalta olen kokenut, että yksin täällä on selvitävä. Elämän vaikeuksissa ostaminen ja tavarat ovat tuoneet kaipaamaani lohtua.

Vuonna 2019 koin eksistentiaalisen kriisin ja tein elämänmuutoksen, kun luovuin suurimmalta osin vaatteistani ja tavaroistani. Myin auton pois, lyhensin velkoja, luovuin televisiosta, muutin pienempään ja halvempaan asuntoon pois pääkaupunkiseudulta. Aloin rakentaa elämäni ulos kuluttamisesta ja materiasta. Kaikesta yrittämisestä huolimatta ulosotto oli enää ainoa vaihtoehto selviytyä vuosikymmenen aikana kertyneistä valtavista veloista.

Ulosoton stigma ja salailu sairastuttavat. Lakkasin uskomasta itseeni. Irtisanouduin liki 10 vuotta kestäneestä työsuhteestani. Yritin hetken vielä sinnitellä uudessa asian tuntijatyössä, mutta työuupumuksen jälkeiset vähäiset voimavarani ehtyivät pian. Ammatti-identiteettini on murskana. Olen parhaillaan työkyvytön, ulosoton ja toimeentulotuen asiakas. Muutos työkykyisestä työkyvyttömäksi on tapahtunut vain alle vuodessa käsi kädessä ulosoton kanssa.

- Pulmu -

1. Miten ihmisarvo voidaan säilyttää tukiviidakossa ja ulosoton puristuksessa?
 - a. Asunnon saaminen on lähes mahdotonta maksuhäiriömerkintäisenä.
 - i. Kelan toimeentulotuen edellytyksenä on, että alueellista maksimivuokraa ei saa ylittää.
 - ii. Halvemman asunnon perässä joutuu helposti eroon mm. perheestä ja omasta tukiverkostosta.
 - iii. Vakuutusyhtiöt perustelevat kotivakuutuksen myöntämättä jättämistä maksuhäiriömerkintäiselle vakuutuksen vapaaehtoisuudella. Kuitenkin kotivakuutus vaaditaan lähes poikkeuksetta asunnon vuokrauksessa.
 - iv. Kun ihmisarvoisen elämän peruspalikat (asuminen, työ & tukiverkostot) otetaan pois, on seurauksena inaktiivisuus, sairastuminen ja syrjäytyminen → pyhä kolminaisuus: 1. Kela 300 pv/työeläkeyhtiö, 2. TE-toimisto/Kela/kassa, 3. toimimaton terveydenhuolto.
 - v. Toimeentulotuki passivoi ja sen parista on enää todella vaikea nousta yhteiskunnan tuottavaksi jäseneksi.
2. Miksi ulosottovelallisiin suhtaudutaan kuin rikollisiin?
 - a. Samalla, kun aiemmin työssäni vastasin mm. yritystileistä, tiedostin ulosottovelallisenä, että en kelpaisi enää edes aiemmin tekemääni saattohoidon vapaaehtoistyöhön, kun yhteiskunta olettaa minun olevan varas.
 - b. Salailu ja stigma sairastuttavat. Työssäkäyvät joutuvat pitämään yllä kulissia ja pärjäämään yksin.
 - c. Valtionhallinnon, Kelan ja TE-toimiston toimet ovat rankaisevia.
 - d. Ulosotto käynnistää usein kierteen, joka saattaa kestää vuosikymmeniä.
 - e. Ihmishengen riisto on vähäisempi rikos kuin ulosotto.
3. Millä toimin ylivelkaantumista parhaiten mielestänne ehkäistään?